

nyelvű előadásokon lépett fel; az angol és német nyelvben oly tökéletessé tette magát, mint amilyen a magyarban volt.

Visszatérve Európába, ismét az angol, a német és a magyar színpadok között osztotta meg ragyogó művészetét.

Gyakran volt itthon, ahol a régen várt megjelenése mindig ünnep volt Thália szentélyében. Egyre-másra hozta magával a külföldi új, nagysikerű darabjait s azokat itt diadalra vitte. A közönség és kritika most a nagyvilágban elsőszerepre emelkedett magyart köszöntötte benne és a szeretetet, amelyet nagyvilági sikerei után magyar szívében hozott el az elhagyott hazába és e haza közönségének.

Ez a mindig és változatlanul fennmaradt szeretet kíséri maiglan is. Most, hogy visszavonulva a színpadtól, mint a Nemzeti Színház tiszteleti tagja él a fővárosban, ha olykor egy-egy jótékony-estélyen régi báját és művészetét csillogtatva fel lép, a közönség visszavarázsolva látja azt a multat, amelyet Pálmay Ilka művészete ragyogott be.

Pálmay Ilka művészetének három egymással teljesen ellentétes etapeja van. Az első volt Erzsike, a népszínműhősnő, a Pityke Bandiból, a betyárból, Bakaj András jómódú gazdává lett apa melegszívű leányának szerepe, (a »Sárga csikó«), a második a »Cornevillei harangok« pompáshumor »nyelvpritty«, az úri ruhában is paraszti francia szabású cselédje, a harmadik, a legnagyobb magyar népdráma, a »Magdolna« őseréjű, kegyetlen sorsú, sokat hányatott hősnőjének szerepe.

»Magdolna«, az igazi nagy szerep. Zolai vágású. Senki sem akarta eljátszani, hiszen e parasztragédia végén, mint fogatlan vénanyó lép ki a színpadra. Pálmay, aki előtt a külsőségek másodrendűek, a művészeti feladat mögött, megtette: eljátszotta és diadalra vitte. Azon az estén a közönség és kritika egyszerre elsőrendű nagy drámai hősnőt köszöntött benne. Aki eleddig az operettek könnyű, lenge kis hősnőivel varázsolta el a közönséget, fenn és alant, most egyszerre megmutatta, hogy művészete nem ismeri a — szerepkört.

Ez a három szerep élesen mutatja meg, hogy Pálmay művészetének határai nem voltak. Nem szubrett volt, nem népszínműhősnő s nem drámai hősnő, de mind a három!

A magyar Genius, mikor megajándékozta vele a magyar művészetet, — egy szerencsés gyermekét adta neki. A tehetség és a szépség gazdagságaival lelkében küldte le szolgálni a magyar szíveket és lelkeket, — amelyek hűek és hálásak és sohasem felejtene.

Az említett szerepein kívül még a következő főbb szerepek tartoztak repertoírjába: Clairette (Angot asszony leánya), Boccaccio (Címszerep), Barinkay (Cigánybáró), Donna Juannita (Címszerep), Borka (Fejő leány), Phryne (Gárdista), Sora (Gasparone), Gerolsteini nagyhercegnő (Címszerep), Jozéfa (Jozéfa Egyiptomban), Kanári hercegnő (Címszerep), Fanchon (Kapitány kisasszony), Király (Királynő csipkekendője), Marjolaine (Kisasszony feleségem), Kis herceg, Szép Heléna, Gabriella (Párizsi élet), Denise (Nebántsvirág), Niniche, Török Zsófi (Piros bugyelláris), Lolotte (Titkos csók), Lazuli (Uff király), Eurydike (Orpheus), Cigányleány (Simplicius), Yum-Yum (Mikádó), Lisbeth és Alice (Rip van Winkle), Bronislaw (Koldusdiák), Manola (Nap és hold), Ábrai Irén (Csókon szerzett vőlegény), Pillangókisasszony (Belasco-dráma), melynek címszerepét ő kreálta első ízben hazánkban, 1901. okt. 15-én, a Vígszínházban, stb.

(Rexa Dezső.)

Pálosok (iskolai) színjátéka. A színjátszás, mint a nép vallásos érzületének fejlesztője és egyszersmind kíváncsiságának és élmények utáni vágyódásának levezetésére már a korai középkor óta hatalmas és jól alkalmazott eszköze volt az egyháznak. Eleinte csak egyházi tárgyú »misztériumok« (l. o.), később világi tárgyú »népi« színjátékok is szerepeltek az előadások műsorán. A XVI. század elejéről Csanádi Albert, pálosrendű szerzetes ilyen népi verses magyar misztériumáról van tudomásunk, mely azonban, sajnos, elveszett. A XVII. sz. vallási harcainak során mindkét egyház, katolikus és protestáns, egyaránt iskolai mellett az iskolai drámát is művelteti, de igazi fénykorukat ez utóbbi a katolikus visszahatás korában, mely egyúttal a katolikus középfokú oktatás aranykorának is nevezhető: a XVIII. sz.-ban érte meg. A jezsuita szerzetesek nagy pedagógiai érzék-